

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2024. gada 20. maijā

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Jānis Neimanis, tiesneši Gunārs Kusiņš un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 50/2024),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likuma 14. panta ceturto daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta trešajam teikumam.

2. Apstrīdētā norma nosaka: “Nemantiskā kaitējuma atlīdzību nosaka līdz 7000 *euro* apmērā. Ja nodarīts smags nemantiskais kaitējums, atlīdzību var noteikt līdz 10 000 *euro* apmērā, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzības apmērs var būt līdz 30 000 *euro*. Ar nepamatotu vai prettiesisku brīvības ierobežošanu nodarīta nemantiskā kaitējuma atlīdzības apmēru nosaka saskaņā ar šā likuma 15. pantu.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta likuma normas satversmība, tādēļ pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punkts noteic, ka persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē ietvertu pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma, tam pievienotajiem dokumentiem un Tiesu informatīvajā sistēmā pieejamās informācijas izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs bija vērsies Tieslietu ministrijā ar lūgumu atlīdzināt nemantisko kaitējumu, kas viņam nodarīts kriminālprocesā, tādā apmērā, kas pārsniedz apstrīdētajā normā noteikto atlīdzinājuma apmēra ierobežojumu. Lūgums apmierināts daļēji – Pieteikuma iesniedzējam noteikts atlīdzinājums par nemantisko kaitējumu, taču mazākā apmērā nekā viņš lūdzis. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņam Satversmes 92. panta trešajā teikumā ietvertās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu, jo viņam nodarītā nemantiskā kaitējuma apmērs pārsniedzot apstrīdētajā normā noteikto atlīdzinājuma apmēra ierobežojumu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka konstitucionālā sūdzība galvenokārt ir subsidiārs (papildu) personas pamattiesību aizsardzības mehānisms gadījumos, kad ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem nav iespējams novērst pamattiesību aizskārumu (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-38-03 8.1. punktu*). Satversmes tiesas likumā ietvertā subsidiaritātes principa mērķis ir panākt, lai tiesa, izskatot lietu pēc būtības, visupirms izmantotu tās rīcībā esošās tiesību normu interpretācijas un piemērošanas metodes Satversmei atbilstoša rezultāta sasniegšanai (*sal. sk. Satversmes tiesas 2011. gada 19. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-71-01 14. punktu*). Demokrātiskā tiesiskā valstī tieši vispārējās jurisdikcijas un administratīvās tiesas ir atzīstamas par efektīvāko mehānismu, kas, izvērtējot katru gadījumu individuāli, var konstatēt, vai ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp konkrētās personas tiesībām un sabiedrības interesēm (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 7. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2018-19-03 15.2. punktu*). Administratīvā tiesa, īstenojot savu kompetenci, noskaidro un izvērtē visus lietā nozīmīgos tiesību un faktu jautājumus. Tādējādi administratīvajā procesā tiek īstenota visaptveroša tiesas kontrole (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 22. decembra sprieduma lietā Nr. 2017-08-01 14.2. punktu*).

Tieši administratīvajai tiesai ir vislabāk zināmi konkrētas lietas faktiskie un tiesiskie apstākļi, kas liecina par tādu personas tiesību vai interešu esību, kuras būtu nepieciešams aizsargāt, piešķirot atbilstīgu atlīdzinājumu. Administratīvajai tiesai ir arī vislabākās iespējas novērtēt, cik lielā apmērā nosakāms atbilstīgs atlīdzinājums konkrētajā lietā. Tāpat administratīvā tiesa var izvērtēt, vai apstrīdētajā normā noteiktais atlīdzinājuma apmēra ierobežojums liedz tai noteikt atbilstīgu atlīdzinājumu konkrētajā gadījumā (*sal. sk. Satversmes tiesas*

2020. gada 7. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2019-21-01 10.2. punktu).

Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likuma 23. pants noteic, ka lēmējinstādes lēmumu par kaitējuma atlīdzināšanu var pārsūdzēt tiesā saskaņā ar Administratīvā procesa likumu. No Tiesu informatīvajā sistēmā pieejamās informācijas (*aplūkota 2024. gada 20. maijā*) izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis pieteikumu par Tieslietu ministrijas lēmumu Administratīvajā rajona tiesā, pēc kura ierosināta administratīvā lieta, taču tā vēl nav izskatīta. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējs vēl nav izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 50/2024).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Jānis Neimanis